

Приложение к образовательной программе
среднего общего образования

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Бурятская литература

учебный предмет

11

класс

Мархаева Т.Х.

учитель

Высшая, 27

категория, стаж

2015 - 2016 учебный год

1. Тайлбари бэшэг

Тус хүдэлмэри хадаа 1312 дугаар 2004 оной мартын 9 Россиин Федерациин Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 889 дугаар 2010 оной августын 30 хувилагдаһан Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 1089 дугаар 2004 оной мартын 5-най Хуралсалай министерствын захиралта дээрэ үндэһэлжэ зохоогдоһон, творческоор хэрэглэхэ гэһэн удхатайгаар байгуулагдаһан туршалгын программа баримталан, 11 -дэхи класста ажалай программа зохоогдобо.

Гэхэтэй хамта арадай аман зохоол аман үгын, уран хайханай литература бэшэмэл үгын искусство, тиимэһээ уран зохоол зохооходоо уран хурса, шэмэг удхатай үгэ гол түлэб аргуудай нэгэн болоно гэжэ ходоодоо хурагшадта хануулха шухала.

Нүгөө талаһаа, уран зохоол хүн тухай, тэрэнэй доторой байдал, хүниие тойрон байһан оршон байдал, байгаали, хүнэй ажабайдал, арад зоной ажаמידарал г.м. тухай зохоогдоһон байдаг. Бодото юумэнүүд, үнэн болоһон үйлэ хэрэгүүд, бодото байдал уран зохоолой, уран хайханай литературы үндэһэн боложо хэрэглэгдэдэг. Уран зохоолшо бодото байдал дээрэ үндэһэлжэ, тэрэниие һажаажа, ухаан бодолойngoо хүсөөр, һанаагаараа тэрэниие уран гое болгожо, ном соогоо уран хайханаар, гоеор зохоогдоһон байдал бии болгодог, энэ байдалынь үнэн бодото байдалда адирхуу байдаг гэжэ хурагшадта ойлгуулха шухала.

Уран хайханай литература гү, али уран зохоол шудалан үзэлгын **гол зорилгонууд** гэбэл:

- уран хайханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажаמידаралда тусхай хуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран хайханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соел болбосорол, ёһо заншал ойлгожо абалгынтусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа үгэхэ;
- уран зохоол уншаха дуратай болгохо, гое хайханиие наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониие зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэй сэнтэйгээр хандахые хургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха, тэрэниие хүгжөөхэ;
- хурагшад уран хайханай зохоол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ хураха гол түлэб теоретико-литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Уран хайханай литература зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр ба өөрынгөө ажаמידаралда туһатайгаар ойлгожо абахын тула литературы теоридо онсо анхаралаа хандуулан, хурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо. Уран хайханай литературы үгын искусство гэжэ шэнжэлэн үзэлгэ, текстүүдэй удха зүбөөр гаргажа хургалга.

Энэ программа баазова теоретико-литературна ойлгосонууд дээрэ үндэһэлжэ, тэдэниие **гол принцип** болгон байгуулагдаа. 11 - дэхи класста хурагшадтай урда жэлнүүдтэ ойлгожо абаһан мэдэсэ, шадабари бүридхэжэ ябталагдана ба хурагшадые историко-культурна ба историко-функционална талыень баримталан үзэлгэ болоно.

Уран зохоолшын уран хайханай оршон байдал, түүхэ ба соелой талаһаань ойлгожо абалга.

Хурагшад гол түлэб иимэнүүд онол шадабаритай болохо гэжэ хараалагдана: уран хурсаар уншаха шабадаритай, уран зохоолые ба тэрэнэй хубинуудые хаба соогоо бээ даагаад анализ хэхэ, эстетическэ сэгнэлтэ үгэхэ, соел болон ёһаншалтай холбохо, тайлбарилха, диалог ба монолог зүб хэрэглэхэ, элдэб бэшэмэл болон шэнжэлэгын ажалнуудые хэхэ.

Туд программа бээлүүлхэдээ, ойлгожо абаһан **мэдэсыень шалгахандаа** коммуникативно-творческо ажалнуудые үнгэргэхэ: творческо(зохеон байгуулгын) мастерской, практикум, даабари, шэлэжэ абаһан зохоолоо бээ даагаад анализ хэлгэ, дүн гаргалгын уншагшадтай конференци г.м.

Бээлүүлхэ болзор ба шата – 2015/2016 хуралсалай он, 11 класс

2. Сэдэбүүдэй гаршаг

1. Оролто хөөрэлдөөн
2. Буряад шүлэгүүдэй хүгжэлтын шэнжэнүүд (60-80-яад онууд)
3. Буряад прозын хүгжэлтын шэнжэнүүд (60-80-яад онууд)
4. Буряад драматурги (60-80-яад онууд)
5. Н.Г.Дамдинов. Эсэгийн нэрэ.
6. Д.О.Батожабай. Төөригдээн хуби заяан.
7. Б.М.Мунгонов. Харьялан урдаа Хелгомнай.
8. Д.З.Жалсараев. Газар дэлхэйн дуунууд. Гол ехэ харгы.
9. А.А.Бальбуров. Зэдэлээтэ зэбэнүүд.
10. Ц-Ж. А. Жимбиев. Гал могой жэл
11. Д.А.Улзытуев. Ая ганга
12. Буряад литература – олон арадуудай литературынын таһаршагүй хуби

3. Нуралсалай сэдэбүүдэй түсэб

№	Үзэхэ хубинууд болон сэдэбүүд	Үгтэһэн саг	Тэрэнэй тоодо			Һураг шадай өөһэ дөө хэхэ хүдэлмэ ридэ багсаам жалжа үгтэһэн саг
			хэшээл нүүд	Практическа ажал нууд	шалгалтын ажал нууд	
1.	Оролто хөөрэлдөөн	1	1			
2	Буряад шүлэгүүдэй хүгжэлтын шэнжэнүүд (60-80-яад онууд)	2	1			1
3	Буряад прозын хүгжэлтын шэнжэнүүд (60-80-яад онууд)	2	1	1		
4	Буряад драматурги (60-80-яад онууд)	2	1	1		
5	Н.Г.Дамдинов. Эсэгийн нэрэ.	6				
5.1	Н.Г.Дамдиновой зоһеохы зам.	1	1			
5.2	Эсэгийн нэрэ.	4	1	2		1
5.3	Литературна теори: сонет ба сонедэй гүрлөө	1	1			
6	Д.О.Батожабай. Төөригдэһэн хуби заяан.	12				
6.1	Д.О.Батожабайн намтар, зоһеохы зам.	1	1			
6.2	Төөригдэһэн хуби заяан.	10	2	4	2	2
6.3	Литературна теори: трилоги тухай ойлгосо	1	1			
7	Б.М.Мунгонов. Харьялан урдаа Хелгомнай.	7				
7.1	Б.М.Мунгоновой намтар, зоһеохы зам.	1	1			

7.2	Харьялан урдаа Хелгомнай.	6	2	3	1	
8	Д.З.Жалсараев. Газар дэлхэйн дуунууд. Гол ехэ харгы.	5				
8.1	Д.З.Жалсараевай намтар, зохиохы зам.	1	1			
8.2	Газар дэлхэйн дуунууд.	3	1	1		1
8.3	Гол ехэ харгы.	1	1			
9	А.А.Бальбуров. Зэдэлээтэ зэбэнүүд.	10				
9.1	А.А.Бальбуровой намтар, зохиохы зам.	1				1
9.2	Зэдэлээтэ зэбэнүүд.	9	3	2	1	3
10	Ц-Ж. А. Жимбиев. Гал могой жэл	12				
10.1	Ц-Ж. А. Жимбиевай намтар, зохиохы зам.	1				1
10.2	Гал могой жэл	10	3	2	2	3
10.3	Литературна теори: зохиол соохи хөөрэгшэ нюур	1	1			
11	Д.А.Улзытуев. Ая ганга	7				
11.1	Д.А.Улзытуевай намтар, зохиохы зам.	1	1			
11.2	Ая ганга	6	2	2	1	1
12	Буряад литература – олон арадуудай литературынын таһаршагүй хуби	2	1			1
	Хамта	68	28	18	7	15

4.Нурагшадай мэдэсэ, шадабариде табигдаха гол эрилтэнүүд

Нурагшад гол түлэб нимэ юумэнүүдые мэдэхэ ёһотой:

- уншажа байһан зохеолойнгоо автор тухай, номой нэрэй удха тайлбарилга;
- уран зохеолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые;
- уран зохеолнуудай текстнүүдые;
шудалан үзэжэ байһан зохеолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохеол сохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэхээ гадна, тэдэнэй хоорондохихи харилсаа холбоонуудые, типическэ удха шанар;
- уран зохеол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзунууд, зохеолой темэ, идея, гол удха, уран зохеолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудые;
- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзунуудые, хэлэнэй зураглан тодорхойло арга хэрэгсэлнүүдые;
- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдые, эпическэ зохеолой хэхэгүүдые;
- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэхэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдые г.м.

Нурагшад гол түлэб нимэ юумэнүүдые хэжэ шадаха ёһотой:

- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохеолшын зурагланан зурагые ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохеолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юумэнүүдһээ илгажа;
- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтаганые, сагые, тэрэнэй хойшолонгые элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохеолой идеяне болоод уран найханай талые харуулалгада сюжетдэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохеолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа;
- зохеолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэхэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;
- зохеолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохеолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниенё хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохеолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ орео түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшадай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнээ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, литературна-критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;
- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэхэлэн, литературна темээр элидхэл, соносхол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;
- үзэхэн зэхеолоор гү, али хэдэн зохеолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохеолго, тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохеожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- литературын асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табижа;

- бэе даагаад уншсан номоор, харан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнасан хүгжэмөөр рецензи гү, али ханамжа бэшэжэ;

5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд

1. Буряад литература: учебник. 11 класс. У-Ү., Бэлиг, 1996
2. Буряад литература: хрестомати. 11 класс.- У-Ү., Бэлиг, 1996
3. Буряад хэлэ, литература заалгын зарим асуудалнууд болон ерээдүйн хараа бодолнууд. – У-Ү, 2008
4. Буряад нургуулин программа. Буряад литература 5-11 классууд. У-Ү, 2009
5. Б.Б.Батоев. Уран зохеолнууды 5-11 классуудта зааха тухай. У-Ү, 2002
6. Х. Дармаева. Буряад литератураар тестнүүд. – У-Ү, 2003
7. О.Б.Бадмаева. Мүнөө үеын хэшээл, 2010 он

6. Хэрэглэхэ литература:

- 1 С.Ж.Балданов, Д.Ц.Бальжинимаев, В.Б.Махатов, Г.О.Туденов. Буряад литература: учебник. 11 класс.
- 2 Буряад литература: хрестомати. 11 класс.- У-Ү., Бэлиг, 1992
- 3 Х. Дампилова. Буряад литератураар тестнүүд. – У-Ү, 2003
- 4 Г.О.Туденов. Бурятское стихосложение.
- 5 Батожабай. Төөригдэһэн хуби заяан. – У-Ү., 1985 он